

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

Vår ref.
NVE 95/2565-9
VK/AVB/511.5

Vår dato
15 NOV. 1995

Deres ref.

Deres dato

Rundskriv til
fylkesmenn, fylkeskommuner,
berørte kommuner og everk

Saksbehandler:
Astrid Brynildsen, VK
22 95 90 59

KONSESJONSKRAFT - en generell veiledning - tillegg til publ. nr 16/92

Lovgrunnlag for konsesjonskraft

- 1) Lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v.
(Industrikonsesjonsloven (ervervsloven)) av 14. desember 1917 nr 16, § 2, post 12.
- 2) Lov om vassdragsreguleringer (Vassdragsreguleringsloven) av 14. desember 1917
nr. 17, § 12, post 15.

I medhold av ovennevnte lover gis det konsesjoner for erverv, reguleringer mv. med vilkår om blant annet avståelse av konsesjonskraft. Retten til konsesjonskraft er et grunnvilkår til fordel for utbyggingskommunene.

Lovverket har bestemmelser om avståelse og fordeling av konsesjonskraft;

"Avståelse og fordeling av konsesjonskraft avgjøres av vedkommende departement med grunnlag i kommunens behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

.....

Departementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi."

Det må bemerkes at konsesjonskraften er spesiell; den har spesiell forankring i lovverket, og den har spesielle rammebetingelser med plikter og rettigheter både for mottaker og leverandør. Det opprinnelige formål med konsesjonskraften var å sikre utbyggingskommunene kraft til lys, varme, gårdsbruk, håndverk og småindustri.

Det gjøres oppmerksom på at konsesjon for utbygging av elvekraftverk (uten vassdragsreguleringer) gis i medhold av lov av 15. mars 1940 nr 3 om vassdragene (Vassdragsloven). Det gis ikke pålegg om avståelse av konsesjonskraft etter denne lov. Saker som gjelder utbygging av elvekraftverk over 40 GWh behandles etter vassdragsreguleringsloven, men det gis heller ikke her vilkår om konsesjonskraft.

NVE er delegert avgjørelsesmyndighet vedrørende konsesjonskraft i henhold til ovennevnte lover, jf kgl.res. av 20.01.71.

kk-rundskr. 10.11.95

Kontoradresse: Middelthunsgate 29
Postadresse: Postboks 5091, Maj.
0301 Oslo

Telefon: 22 95 95 95
Telefax: 22 95 90 00

Postgiro: 0803 5052055

Dette vil si at NVE beregner konsesjonskraft for hvert kraftverk og fordeler i medhold av gjeldende konsesjoner og fullmakt, den samlede konsesjonskraftmengde til kommuner og fylkeskommuner. NVEs vedtak om konsesjonskraft kan påklages til Nærings- og energidepartementet (NOE).

Konsesjonskraftmengde beregnes ut fra et teoretisk/hydrologisk grunnlag uavhengig av kraftproduksjonen. Konsesjonskraften beregnes for alle årets 8760 timer. Den innvunne kraftmengde beregnet på denne måten er døgnkraft/jevnkraft. Samme kraftgrunnlaget benyttes både for beregning av konsesjonsavgifter og konsesjonskraft med unntak av utbygginger med flerårsmagasin.

Avståelse og fordeling av konsesjonskraft avgjøres på grunnlag av kommunens behov for elektrisk kraft til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Ved fastsettelse av eget behov tas det ikke hensyn til egen kraftproduksjon eller eierandeler i andre enheters kraftproduksjon. Kommunene kan benytte konsesjonskraften etter eget skjønn. Innenfor fordelt kvantum kan kommunene dekke hele eller deler av sitt behov for elektrisk kraft til alminnelig forsyning. Eventuelt kan kommunen selge/omsette konsesjonskraften i markedet.

Fylkeskommunen er subsidiær i forhold til kommunen(e) og kan midlertidig ta ut det resterende konsesjonskraftkvantum - differansen mellom totalt beregnet konsesjonskraftkvantum og den kraftmengde som hver kommune melder som sitt årlige uttak.

I NVEs vedtak om fordeling av konsesjonskraft oppfordres partene til å inngå avtale om leveringsbetingelser for konsesjonskraft. NVE vil understreke at partene har avtalefrihet. Det er bare i de tilfeller der partene ikke blir enige om en konsesjonskraftavtale at de kan be konsesjonsmyndighetene om å treffe avgjørelse om avgivelse av og pris på konsesjonskraft.

Daværende Olje- og energidepartementet har i brev av 07.06.83 gitt hovedretningslinjer for avgivelse, fordeling og pris på konsesjonskraft. Av departementets retningslinjer fremgår det blant annet at hensikten med konsesjonskraften er å sikre utbyggingskommunene tilstrekkelig kraft til den alminnelige forsyning til en rimelig pris. Nærings- og energidepartementet har bekreftet at disse retningslinjene fortsatt er gjeldende.

NVE har i publikasjon nr 16, 1992, gitt en oversikt over konsesjonskraftbestemmelsene og en generell veiledning om konsesjonskraft.

I Ot.prp. nr 43 (1989-90) Om lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (Energiloven) gikk departementet inn for å forenkle reglene om konsesjonskraft i størst mulig grad.

Etter at energiloven av 29. juni 1990 og energimarkedet nå har fungert en tid, har forskjellige spørsmål og problemstillinger i forbindelse med omsetning og pris på konsesjonskraft blitt tatt opp. Det har vist seg å være behov for utdypning, revisjon og oppdatering av publikasjon nr 16, 1992, om konsesjonskraft.

Foreløpig vil det ikke bli foretatt en full gjennomgang av nevnte publikasjon, men noen av de mest aktuelle spørsmål og problemstillinger vil bli gjennomgått i dette rundskrivet.

NVE vil understreke at partene har avtalefrihet, men i saker som forelegges konsesjonsmyndigheten, vil NVE legge konklusjonene nedenfor til grunn.

LEVERINGSBETINGELSER FOR KONSESJONSKRAFT

Bruktid ned til 5000 timer pr år.

Bestemmelsen om at konsesjonskraft kan tas ut med en brukstid ned til 5000 timer årlig kom inn ved lovendringen 10.04.59. Før denne tid hadde verken lovene eller konsesjonene noen bestemmelse om brukstid. Bakgrunnen for innføring av 5000 timers brukstid var at kommunene ikke kunne utnytte kraften til alminnelig elektrisitetsforsyning i alle døgnets timer.

Bruktidsbestemmelsen ble gjort gjeldende også for konsesjoner gitt før 10.04.59, jf Ot.prp. nr 43 (1989-90), s. 79.

På bakgrunn av at en del kommuner har lavere brukstid enn 5000 timer pr år og en stor del av kraften produseres med en brukstid som er lavere enn 5000 timer, har det vært reist spørsmål om brukstiden bør reduseres. Spørsmålet har vært reist i forbindelse med beregning av konsesjonskraftpris for konsesjoner gitt etter 10.04.59. En eventuell endring av brukstiden vil kreve en lovendring, jf Nærings- og energidepartementets brev av 20.12.94.

Til orientering kan vi opplyse om at brukstiden for elektrisitetsforbruk til alminnelig forsyning for hele landet, beregnet ut fra nasjonal maksimallast for perioden 1980 til 1993, har ligget nær et gjennomsnitt på 5000 timer pr år.

I konsesjonskraftsammenheng benyttes den største effekttoppen på en time ved beregning av en kommunes brukstid.

Konsesjonskraft er som tidligere nevnt primært beregnet for alminnelig elforsyning i utbyggingskommunene, og etter vår vurdering skal 5000 timers grensen betraktes som en praktisk regneregul for beregning av maksimaleffekt. På bakgrunn av lovens bestemmelse om brukstid kan energiuttaket (kWh) beregnes slik at dette tilsvarer en brukstid på 5000 timer/år. Kommuner med lavere brukstid enn 5000 timer/år har i utgangspunktet behov for tilleggseffekt med tilhørende energi.

Departementets formel i brev av 16.04.84, har av enkelte blitt tolket slik at kommuner med lavere brukstid enn 5000 timer/år, ikke har anledning til å ta ut hele konsesjonskraftmengden uansett om de skaffer seg tilleggseffekt på annen måte. Dette har ført enten til en underdekning eller at noen kommuner må betale for en "ekstra" energimengde som trengs for å dekke behovet for effekt.

Etter vår vurdering kan kommuner med lavere brukstid enn 5000 timer/år, ta ut innenfor tildelt kvantum, den konsesjonskraften som de kan nyttiggjøre seg ved 5000 brukstimer/år. Kommunene må da selv skaffe seg/kjøre den tilleggseffekt med tilhørende energi som trengs for å dekke behov for kraft til den alminnelige elforsyning.

Etter NVEs vurdering skal brukstidsbestemmelsen på 5000 timer pr år betraktes som en praktisk regneregul ved beregning av maksimaleffekt.

En konsesjonskraftberettiget kommune har rett til å få fastsatt sin energimengde (kWh) og tilhørende maksimaleffekt (kW) beregnet på grunnlag av 5000 timers brukstid pr år.

Etter vår vurdering har kommuner med lavere brukstid enn 5000 timer/år rett til å ta ut innenfor tildelt kvantum, den konsesjonskraften som de kan nyttiggjøre seg ved 5000 brukstimer/år. Utover dette må kommunene selv skaffe seg/kjøre den tilleggseffekt

med tilhørende energi som trengs for å dekke behovet for kraft til den alminnelige elforsyning.

Uttaksmønster for konsesjonskraft

Konsesjonskraftens fordeling over året skal i henhold til ovennevnte Ot.prp. 43 (1989-90) følge kommunens brukstidsmønster for alminnelig forsyning. Med dette forstås forbruksmønsteret til alminnelig forsyning.

Standardvilkårene for konsesjonskraft har bestemmelser om uttak av konsesjonskraft:

...
"Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet."....

Med utgangspunkt i ovenstående kan kraftverkseieren forlange å få oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. I vedtakene om fordeling av konsesjonskraft er det forutsatt at kommuner og fylkeskommuner gir opplysninger som er nødvendige i forbindelse med levering av konsesjonskraft. Spesielt nevnt er bl.a. behovet for konsesjonskraft de kommende år og uttak av konsesjonskraft det siste året.

Primært skal brukstidens fordeling over året følge kommunens/fylkeskommunens (distriktets) forbruksmønster. Maksimaleffekten begrenses av brukstiden på 5000 timer/årlig. De opplysninger som er nødvendige for konsesjonskraftleveransen, prognoser mv, gis av kommunen(e)/fylkeskommunen(e).

Det fysiske forbruket til alminnelig forsyning eller en andel av dette, kan dekkes time for time (målt forbruk) året gjennom med konsesjonskraft. Et eventuelt avvik i konsesjonskraftleveransen, faktisk forbruk og brukstid i forhold til prognosert, kan justeres/avregnes ved årets slutt.

På bakgrunn av at brukstidens fordeling over året skal følge forbruksmønsteret til alminnelig forsyning, kan ikke den som tar ut konsesjonskraft, fritt velge når kraften skal tas ut. Konsesjonskraft kan etter vår mening ikke kreves avgitt med levering på såkalte "5000-timers" kontrakter.

Det er av vesentlig betydning å ha enkle og praktikable regler for uttak av konsesjonskraft, der det tas rimelig hensyn til alle parter. Lovverket gir relativt vage rammer for uttaksmønster for konsesjonskraft. NVE vurderer det slik at det innenfor lovens rammer er overlatt til konsesjonsmyndigheten å bestemme uttaksmønster for konsesjonskraft.

Ved å legge gjennomsnittlig forbruksmønster til alminnelig elektrisitetsforsyning for hele landet til grunn, og benytte en frihetsgrad på $\pm 33 \frac{1}{3} \%$, regner vi med at det er tatt rimelig hensyn til variasjoner over landet, fra år til år og over måneder, uker og døgnet.

I forbindelse med omsetning av konsesjonskraft i markedet kan konsesjonskraften etter vår vurdering tas ut/selges med en tilnærmet gjennomsnittlig uttaksprofil fordelt over året i "blokker" á 1 mnd. Uttaket kan variere med $\pm 33 \frac{1}{3} \%$ i forhold til månedsmiddelet og en eventuell differanse pr måned kan avregnes mot den markedspris som var aktuell da "overforbruket/underforbruket" i forhold til månedsmiddel fant sted.

- ./.
- Maksimaleffekten begrenses av 5000 timers brukstid/år, jf vedlagte diagram og modell for fordeling av effekt og energi over året.

I de tilfeller der bare en andel av alminnelig elforsyning dekkes med konsesjonskraften, kan denne andelen tas ut i samsvar med ovenstående forslag.

Når konsesjonskraften benyttes til alminnelig elforsyning, eller en andel av denne, innen den konsesjonskraftberettigede kommune, bør kommunens forbruksmønster over året følges, dersom partene ikke kommer fram til en avtale om et annet uttaksmønster og evt. frihetsgrad.

Konsesjonskraft som omsettes i markedet eller på annen måte, leveres med utgangspunkt i "blokker" á 1 måned, fastsatt på grunnlag av gjennomsnittlig uttaksmønster til alminnelig elforsyning for hele landet. Uttaket kan variere med +/- 33 1/3 % med avregning av en eventuell differanse pr måned mot den markedspris som var aktuell da "overforbruket/underforbruket" i forhold til månedsmiddel fant sted.

Både kommuner og fylkeskommuner kan benytte dette uttaksmønsteret for konsesjonskraft.

Maksimaleffekten begrenses av 5000 timers brukstid årlig.

LEVERINGSPLIKT

Spørsmål om leveringsplikt når et kraftverk er ute av drift f.eks. på grunn av vedlikehold, reparasjoner, vannmangel eller andre årsaker som ikke skyldes force majeure har blitt reist.

Konsesjonskraft skal i henhold til loven leveres med samme sikkerhet som fastkraft.

Konsesjonskraft er likestilt med annen fastkraft, og konsesjonæren har samme leveringsplikt med hensyn til konsesjonskraftleveransen som for annen fastkraftleveranse. Ved tidligere levering av fastkraft måtte den avtaleforpliktete leverandøren skaffe kraft annet steds fra ved produksjonsstans, f. eks. ved kjøp gjennom kraftmarkedet. Bare når det ikke var kraft å framskaffe, dvs i rasjoneringssituasjoner, opphørte denne plikten.

Etter at fastkraftbegrepet forsvant med energiloven, må konsesjonskraft sies å være kraft med meget høy leveringssikkerhet. Med referanse til lange konsesjonsperioder, eventuelt konsesjoner gitt på ubegrenset tid, kan konsesjonskraften sies å være svært langsiktig kraft.

På grunnlag av den lovbestemte leveringssikkerheten som fastkraft, det opprinnelige formålet med konsesjonskraftordningen sett i lys av utbyggingen av samkjøringen, samt reelle hensyn, legger NVE til grunn at levering av konsesjonskraft må opprettholdes også ved driftsstans.

Konsesjonæren plikter å levere konsesjonskraft selv om et kraftverk er ute av drift med mindre det kan vises til force majeure. Bare i de tilfeller der det er klart at kraftproduksjonen vil opphøre helt før konsesjonstiden er løpt ut, bør konsesjonæren bli fritatt for denne forpliktelsen.

BEREGNING AV PRIS PÅ KONSESJONSKRAFT VED KONSESJONER GITT FØR 10.04.59.

Beregning av produksjonskostnader

Produksjonskostnadene settes sammen av følgende utgifter:

- administrasjonsutgifter (gjelder bare utgifter til kraftproduksjonen)
- vedlikeholdsutgifter (gjelder bare utgifter til kraftproduksjonen)
- forsikringer
- skatter (alle ilignede skatter)
- avgifter (inkl. produksjonsavgift, d.v.s. faktiske utgifter til produksjonsavg.)
- 2,5 % avskrivning av anleggskapitalen ekskl. fall og grunnerverv
- 6 % rente av anleggskapitalen
- evt. andre kostnader som er forbundet med kraftproduksjonen

Det må påses at de enkelte poster bare inneholder utgifter til kraftproduksjonen.

Til den beregnede pris legges 20%.

Anleggskapital:

Beregningsgrunnlaget er bokførte historiske kostnader. Gamle anleggsdeler som tas ut skal trekkes fra og nye anleggskostnader skal legges til anleggskapitalen.

Avskrivning:

Anleggene avskrives med 2,5 % pr år av historiske kostnader i hele konsesjonsperioden, dvs avskrivningstiden er ikke begrenset til 40 år.

Nedlagt kapital til grunnerverv skal ikke tas med i avskrivningsgrunnlaget.

Produksjonsavgift:

Faktiske utgifter til produksjonsavgift skal inngå i produksjonskostnadene før påslaget på 20%.

Delingsfaktor for produksjonskostnader

I enkeltvedtak om fastsettelse av konsesjonskraftpris har det gjennom tidene vært benyttet flere forskjellige delingsfaktorer.

I forbindelse med revisjon av publ. om konsesjonskraft i 1992, gikk NVE inn for å benytte gjennomsnittet av de siste 10 års faktiske produksjon som delingsfaktor.

Det har vært diskutert om andre delingsfaktorer, eventuelt andre årsserier, vil gi en mer "riktig" pris på konsesjonskraft.

Tidspunktet for overgang til "ny" delingsfaktor, kan på bakgrunn av noen over middels vannrike år på 80-tallet i noen tilfeller, gi høyere delingstall enn dersom en lengre periode hadde blitt anvendt. Men på bakgrunn av at tidsaspektet for avgivelse av konsesjonskraft er langt, antok vi at delingstallet over en lengre periode vil variere på en slik måte at eventuelle negative utslag for den ene eller andre parten vil jevnes ut.

Ved beregning av pris på konsesjonskraft for konsesjoner gitt etter 10.04.59, har vi for de to siste årene benyttet NVEs tall for middelproduksjon i kraftverk som delingsfaktor. Middelproduksjonstallene har vært basert på data fra perioden 1931-60. For tiden arbeider NVE med å konvertere middelproduksjonstallene til data fra perioden 1931-90. Vi regner med at dette arbeidet vil bli slutført i løpet av inneværende år.

På bakgrunn av at det i praksis vil ta relativt lang tid før grunnlaget for någjeldende delingsfaktor jevnes ut, går NVE inn for å endre delingsfaktoren fra gjennomsnittlig produksjon for de siste 10 årene til NVEs tall for middelproduksjon. Endringen gjøres gjeldende fra 01.01.96.

Dersom partene ikke blir enige om en delingsfaktor ved beregning av pris på konsesjonskraft ved konsesjoner gitt før 10.04.59, vil NVE ut året benytte gjennomsnittet av den faktiske produksjon for de siste 10 årene som delingsfaktor for de totale produksjonsomkostningene. Fra 01.01.96 vil NVE gå over til å benytte middelproduksjon basert på data fra 1931-90.

Punktтарiffer

Innmating av konsesjonskraft skal tariffes likt med annen kraft. Konsesjonskraftmottakeren skal bære kostnadene ved innmating av konsesjonskraft. Tarifferingen skal skje i samsvar med NVEs retningslinjer for overføringstariffer.

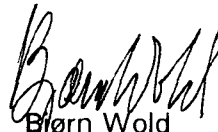
Punktavgift kommer i tillegg til konsesjonskraftprisen.

I de tilfeller der konsesjonskraften selges tilbake til kraftverkseieren, skal det ikke betales punktтарiff. I slike tilfeller foregår det ikke noen innmating av kraft på nettet.

Med hilsen

Erling Diesen
Vassdrags- og
energidirektør

Bjørn Wold
avd.direktør

Kopi m/vedlegg:

Nærings- og energidepartementet, Postboks 8148 Dep., 0033 Oslo
Energiforsyningens Fellesorganisasjon, Postboks 274, 1324 Lysaker
Energiforsyningens Produsentforening, Postboks 274, 1324 Lysaker
Landssamanslutninga for vasskraftkommunar, Postboks 1239 Vika, 0110 Oslo
Samarbeidende kraftfylker,
v/energisjefen i Sogn og Fjordane, Postboks 55, 6860 Sandane
Kommunekraft, Postboks 1244 Vika, 0110 Oslo
Hydrologiservice A/S, Fekjan 13, 1360 Nesbru
Statnett SF, Postboks 5192, 0302 Oslo
Adv.firma Vislie, Ødegaard & Kolrud, Postboks 1244 Vika, 0110 Oslo
Adv.firma Hauge & Stang Lund, Drammensvn 10, 0255 Oslo
Norsk Kraftmegling A/S, Vestre Rosten 81, 7075 Tiller
Scankraft AS, Postboks 2855 Solli, 0230 Oslo
Energipartner AS, Postboks 5, 1324 Lysaker
Price Waterhouse, v/Lars Skorpen, Waldemar Thranesg 62 E, 0173 Oslo
Bruksei foreningene